

Зустрінемося в іншому житті

Catriona Silvey

Meet Me In Another Life

HarperVoyager

London

2021

Катріона Сільві

Зустрінемося в іншому ЖИТТІ

Переклала з англійської
Анна Марховська

Лабораторія
Київ
2024

УДК 82-31
С36

Сільві Катріона

С36 Зустрінемося в іншому житті / пер. з англ. Анна Марховська. — К. : Лабораторія, 2024. — 304 с.

ISBN 978-617-8299-48-4 (паперове видання)

ISBN 978-617-8299-50-7 (аудіокнига)

ISBN 978-617-8299-49-1 (електронне видання)

Тора і Санті зустрілися під годинниковою вежею у Кельні. Здавалося, що весь світ навколо сповнений мрій про майбутнє, ніжності і кохання. І ніщо не роз'єднає дві споріднені душі. Однак у долі свої плани — трагедія вмить зруйнувала все. Але вони зустрінуться знову. У майбутніх життях вони не раз будуть друзями, колегами, коханцями, ворогами... Що ближчими будуть стосунки, то гострішим ставатиме відчуття, що вони вже були знайомі. Одного разу не випадкові закономірності й розмиті спогади з'єднаються в цілу картинку. Та перш ніж усі їхні життя буде втрачено назавжди, Тора і Санті повинні дізнатися, ким є насправді одне для одного.

УДК 82-31

Перекладено за виданням: Catriona Silvey. *Meet Me In Another Life* (London: HarperVoyager, 2021. ISBN 978-0-00-839984-9). HarperVoyager is an imprint of Harper Collins Publishers Ltd. Видавництво не відповідає за погляди авторів і не конче їх поділяє. Міри й ваги переведено з імперської системи в метричну. Це художній твір. Імена, персонажі і події, зображені в ньому, — плід авторської уяви. Будь-яка схожість з подіями, місцевостями і реальними людьми, живими і покійними, суто випадкова.

Літературна редакторка Галина Сапожникова. Коректорка Ольга Каднікова. Верстальник Андрій Бочко. Технічний редактор Микола Климчук. Художня редакторка Тетяна Волошина. Дизайн обкладинки Марина Дяченко. Маркетинг Ірина Юрченко, Анастасія Кулик, Юлія Баженова. Завредакції Віталій Тютюнник. Випускова редакторка Юлія Нестелеєва. Координаторка редакції Марина Кичак. Відповідальний за випуск Антон Мартинов.

Підписано до друку 30.10.2023. Формат 60×90/16. Друк офсетний. Тираж 3000 прим. Замовлення № ЗК-007174. Надруковано в незламній Україні видавництвом «Лабораторія» в АТ «Харківська книжкова фабрика «Глобус», вул. Різдва, 11, м. Харків, Україна, 61011. Свідоцтво ДК № 7032 від 27.12.2019. www.globus-book.com. Термін придатності необмежений.

тов «Лабораторія», пр. Степана Бандери, 6, м. Київ, Україна, 04073,
тел. (097) 975-52-23, info@laboratoria.pro. Свідоцтво ДК № 7100 від 14.07.2020.
Висновок Держ. сан.-епідем. експертизи № 12.2-18-1/28536 від 17.12.2020.

Літературно-художнє видання

ISBN 978-617-8299-48-4 (паперове видання)

ISBN 978-617-8299-49-1 (електронне видання)

ISBN 978-617-8299-50-7 (аудіокнига)

Усі права застережено. All rights reserved

© Catriona Silvey, 2021

© Марховська А. Ю., пер. з англ., 2023

© тов «Лабораторія», виключна ліцензія на видання, оригінал-макет, 2024

Зміст

Частина перша

Вітаю у вічності	11
Розплющ очі	30
Вороття немає	48
Любов — це війна	69
Так судилося	85

Частина друга

Неба замало	97
Кращий світ	109
Ми тут	119
До наступної зустрічі	134
Озирнися назад	145

Частина третя

Скороминуще «зараз»	155
Ніко́ли значить ніко́ли	174
Втрачати нічого	192
Іди на світло	213
Хто ми	227
На небесах	245
Вибір лише один	268
<i>Подяки</i>	299

Мамі з татом — за це життя

ЧАСТИНА ПЕРША

the 1990s, the number of people in the UK who are employed in the public sector has increased by 1.5 million, from 2.5 million in 1980 to 4 million in 1995. The public sector has become a major employer in the UK, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

The public sector has also become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy. The public sector has become a major provider of social services, and its growth has been a key factor in the overall growth of the economy.

Вітаю у вічності

Якби ж Тора могла почати наново. Вона шкодує про те, що пофарбувала волосся в синій і вбрала яскраво-помаранчевий сарафан, який так і кричить: їй конче необхідно справити враження. Та найбільше шкодує, що прийшла на цю галасливу вечірку для іноземних студентів. Музика ще трохи гучнішає, заглушуючи хлопця, що намагається до неї докричатися.

— *Що?* — перепитує дівчина.

Він нахиляється до її вуха.

— *Я кажу, таке враження, ніби ми вже десь бачилися!*

Тора мляво йому всміхається й перехиляє аж до дна наполовину випите червоне вино.

Потрусивши келихом у виправдання, прослизає повз хлопця, проходить темним приміщенням, пронизаним спалахами, штовхає ґрати пожежного виходу («Випустіть, — думає вона з несподіваним розпачем, — випустіть мене») й опиняється на вулиці під холодним вітром.

«Кому таке спало на думку? — питає дівчина у брукованої площі та відбудованих фасадів історичного середмістя Кельна. — Хто влаштовує вечірку-знайомство там, де неможливо нікого почути?».

Місто не відповідає, але Тора розуміє: насправді річ не в галасі. Проблема в ній самій. Три дні тому, щойно вийшла з вокзалу, дівчина відчула, що між нею й усіма іншими виросла стіна, непроникна і невидима, мов скло. Тора прийшла на вечірку, сподіваючись, що музика та випивка розтрощать ту перепону. Натомість здалося, ніби вона весь вечір кричала на своє відображення. З того боку стіни не долинуло нічого. *Що вивчаєш? Фізику? Ого!*

Звідки ти? Кожне нове запитання — відлуння попереднього, і щоразу Тора почувалася дедалі самотнішою.

Вона йде, але сама не знає куди. Вітер відкидає волосся назад, віє на розпашіле лице. Праворуч площа просочується вузькими провулками до гладкого, мов шовк, Рейну. Ліворуч, за порослим травною двориком, у небо дивиться руїна годинникової вежі, стрілки якої завмерли за сім хвилин до дванадцятої.

Тора не вірить у долю, та все-таки вважає деякі шляхи кращими за інші. Тут, у перший тиждень студентства, на порозі незліченних сценаріїв майбутнього, вона відчуває млосне запаморочення. Саме тут має починатися її життя, а вона вже звернула не туди. Чому її не влаштовує одна вечірка, одне місце, одна планета? Чому вона така, чому повсякчас бачить краєм ока щось примарне?

Дівчина зупиняється біля брами, що веде у дворик. Не зважає на замок з ланцюгом, перестрибує через ґрати й приземляється на траву, тоді йде за своєю тінню, доки та не зникає. Через десять кроків опиняється в новому світі — тихому, під склепінням зірок. Тора вдихає, ніби плавчиня, що довго була під водою, а потім виринула на поверхню. Збирається вкласти на траву й бачить, що її вже випередили: якийсь хлопець лежить, розпростерши руки й закинувши голову назад, ніби намагається вдихнути всесвіт.

Хтось інший, можливо, зрадів би спорідненій душі. Торі ж лише робиться прикро: то було її місце, а він його забрав. Завмерши на траві, дівчина облітає орбіти двох можливих світів. Вона сама, надворі темно: краще триматися подалі. Він п'яний, ба навіть непритомний: слід з'ясувати, чи все гаразд. Тора рвучко вдихає і робить ставку на другий світ.

— *Hallo?* — промовляє вона. — М-м-м... *Ist alles okay?**

Хлопець підхоплюється. Тора уважно його роздивляється. Великі очі, кучеряве чорне волосся. Вродливий. Якщо він збагне, що сподобався їй, вона впаде у відчай. Невисокий — навіть

* Привіт? Усе гаразд? (нім.) — Тут і далі прим. пер., якщо не зазначено інше.

з урахуванням того, що з висоти Ториних метра вісімдесяти більшість людей невисокі.

— *Englisch?** — з надією в голосі питає він.

— Ой, так. Будь ласка, — сміється дівчина. — Ти, певно, помітив, що моя німецька — це насправді англійська з німецьким акцентом.

Хлопець озирається на місце, де лежав, ніби має щось їй пояснити.

— Я просто... — він затинається. — Сантьяго Лопес. Санті, — акцент пасує до імені. Тора не відразу помічає, що він простягнув їй руку, щоб вона потиснула.

Так дівчина й учинила.

— Я подумала, ти у відключці. Прийшла з'ясувати, чи все гаразд.

— Жартуєш? У тому клубі пиво по п'ять євро. Для відключки мені забракло б грошей, — таке враження, ніби він з неї глузує. — А в тебе є ім'я?

— Авжеж. Знайомство, ось як це робиться, — вона досі безглуздо тисне його руку. — Тора Лішкова.

Він відпускає Торину руку й показує на дівчину пальцем.

— Судячи з вимови, ти з Англії. Судячи з імені, ні.

Єдиний зиск від гучної вечірки — цієї бесіди там не було. *Поясни, що ти за одна!* Тора зітхає, сподіваючись, що зробить це коротко.

— Тато чех, мама з Ісландії, але я виросла в Сполученому Королівстві, — дівчина знизує плечима. — Науковці, сам розумієш.

Він невпевнено пригладжує волосся.

— Мій батько — водій автобуса, а мати працює в крамниці, тож ні, не розумію.

— Мені шкода. Тобто не через те, що вони... — кожне слово штовхає її на дедалі гірший шлях. Яке він має право так з нею чинити? Тора посміюється. — От лайно. Знаєш, відтепер я називатимуся Джейн Сміт.

Санті здимає руки догори, награно перепрошуючи.

* Англійська? (нім.)

— Вибач, що намагався зав'язати розмову.

— Я не просила розмови, — Тора обхоплює себе руками, здійснюючи очі на зорі. — Просто хотіла вийти на вулицю й побути на самоті.

— Без питань. Вибач, що вторгся у твоє особисте місто, — він демонстративно кланяється та йде геть.

Тора ніяковіє.

— Зачекай.

Санті обертається.

— Вибач, — каже вона. — За весь вечір... Мені так і не вдалося ні до кого достукатися. Думала, у цьому винен галас або всі інші, але, мабуть, це через мене. А тепер...

Він весело й водночас роздратовано дивиться на неї.

— І що тепер?

Тора клацає пальцями.

— Знаю. Можеш знову лягти? Туди, де лежав. Ніби мене тут узагалі не було.

Вона очікує, що хлопець піде геть, але він знизує плечима, сміється та лягає. Так Тора дещо про нього зрозуміла.

— Добре. Там і чекай, — дівчина повертається туди, звідки прийшла. У темряві біля ґрат рахує до трьох, міркує, чи не вшитися геть («Боже-що-я-роблю?»), тоді підбігає до газону й простягає руку спантеличеному Санті. Він хапається за Торину руку, а дівчина підіймає його на ноги.

— Привіт, — жваво промовляє вона. — Я Тора Лішкова. Приємно познайомитися — абсолютно вперше.

Спливає мить. Хлопця осяває усмішка.

— Сантьяго Лопес Ромеро, — відповідає він, міцно стискаючи її руку. — Будь ласка, називай мене Санті.

— З радістю, — Тора відпускає руку хлопця. Її рука, якій більше немає за що триматися, невпевнено падає на стегно. — Тож, гм, якщо ти не був у відключці, то що робив?

— Дивився на зорі, — відповідає він, ніби зізнаватися в такому — цілком нормально.

Торине серце підстрибує. Примружившись, вона дивиться вгору крізь серпанок ліхтарів.

— Їх не дуже-то звідси й видно.

— Ні. Зате он звідти буде, — Санті показує на верхівку годинникової вежі.

Тора кліпає.

— Пропонуєш туди видертися?

Санті знижує плечима.

— Якщо в тебе нема реактивного ранця.

Тора здійсмає погляд на вежу. Цегляні стіни поцятковані отворами. Дівчина розчулюється від цього видовища. Нарешті щось зачіпає її за живе. Тора відчуває поколювання в серці, яке минає лише тоді, коли вона опиняється там, де не має бути. Там, куди у здоровому глузді не захоче ніхто. А могла б сама запропонувати видертися на ту вежу. Тепер Санті подумає, ніби вона пристала на це лише заради того, щоб його вразити.

— Я не полізу з тобою на напівзруйновану вежу! І взагалі, я тебе не знаю.

Санті вже крокує травою.

— А можна справді добре знати іншу людину?

— Та вже краще, ніж я тебе, — відповідає вона, наздогнавши хлопця.

— Невже? — каже він. — Я думаю, ми навіки залишаємося одне для одного таємницею.

Тора чувається з того, як йому вдался цей фокус, як він перетворив жарт на серйозну розмову. Почасти їй байдуже. Уперше за весь вечір щось іде як треба.

— Які в тебе докази? — допитується вона.

— Мої батьки. Вони одружені вже тридцять років, але батько досі дізнається про матір таке, що глибоко його дивує.

— Авжеж, — протяжно промовляє Тора. — А твоя мама каже те саме про тата?

Санті спантеличується, потім насторожується.

— А що?

— Бо чоловіки завжди так кажуть, коли не тримають жінок за людей. *Ой, вона така загадкова*, хоча битих тридцять років товмачить тобі, чого хоче, а ти просто не слухав.

Санті всміхається, але напружено.

— Може, у твоїх батьків так.

— Ні-ні. Мої батьки знають одне про одного все, що тільки можна, — Тора ховається від холоду в шарф. — Завершувати фрази одне одного — вчорашній день. Нині вони пропускають цілі діалоги, бо вже знають, що буде в кінці.

Санті перестрибує через ґрати й подає їй руку.

— Це не означає, що вони знають одне про одного все. Звісно, знають свої стосунки, та все одно знайомі лише з одного... Не знаю, як це сказати. З одного боку.

Тора ігнорує його руку й сама перелазить через огорожу.

— Ти про що?

— Про те, що батьки знають одне одного лише як подружжя. А може, поряд із друзями та навіть із тобою вони кажуть і роблять щось таке, чого ніколи не показали б одне одному, — він знизує плечима. — Ти не можеш всебічно знати іншу людину. Тоді потрібно бути для неї всім, а це неможливо.

Вони стоять біля підніжжя вежі, де стіни уквітчують графіті: шари слів, написаних ручкою і фарбою, незбагнений десятимовний палімпсест. Тора дивиться вгору. Вежа вища, ніж вона думала. Санті позирає на дівчину так, ніби очікує, що та дасть задній хід. Насамперед це, а не щось інше, спонукає її пролізти крізь щербату діру в стіні.

З одного світу — в інший. Тора думає, що Санті десь загубився, але він з нею. Його дихання — єдиний звук у всесвіті. Вони вдивляються вгору, у темряву, пронизану цятками світла. Черепиця, що залишилася на дірявому даху, затуляє зірки.

Тора ступає на напіврозвалені сходи, що зміяться вздовж внутрішньої стіни. Озирається на Санті.

— Отже, ліземо.

Він розпливається в усмішці.

— Чом би й ні?

Діставшись першої прогалини між східцями, Тора обмірковує його слова. Чом би й не ризикнути життям заради допитливості? Для неї відповідь на це запитання очевидна. Дівчина перестрибує через сходинки. Нервові збудження охоплює її від маківки до п'ят. Що вище Тора підіймається, то ширшими стають прогалини, тож вона вишукує в стіні точки опори для рук і ніг, чіпляється за діри, як за проміжні сходинки, якими можна видертися ще вище. Невдовзі дівчина забуває про все. Вечірка, жахливе перше враження Санті, страх піти хибним шляхом — усе залишилося позаду. Тепер шлях один — угору, і він веде на вершину вежі, до захованих під серпанком зірок. Тора не думає про падіння, навіть коли бачить крізь діри в стінах нічні небеса, затягнуті пасмами хмар. Свище вітер, волосся падає на очі. Коли ноги намагаються наступну сходинку, дівчина обертається й дивиться, як позаду лізе Санті. Дивитися набагато страшніше, ніж робити. У повітрі лунає музика. Тора не розуміє, звідки взялася ця мелодія, доки не помічає, що Санті ворухить губами.

— Ти що, *співаєш*? — недовірливо промовляє вона.

Хлопець перестрибує через прогалину й обтрушує з рук пил.

— Угу, — Санті випереджає її та підіймається останнім витком спіралі. Тора міркує про те, що це означає. Він не боїться — ані впасти, ані ухвалити хибне рішення. На мить її охоплює заздрість до нього.

Дівчина пролазить услід за Санті крізь люк на дерев'яну платформу. З трьох боків її оточують арки, з-під яких відкриваються міські краєвиди. З четвертого боку — спід годинника із заіржавілим механізмом. Розпашіла після підйому, Тора розмотує шарф і чіпляє його за іржавий цвях. Потім сідає на краю й закидає голову назад. Вивільнившись від вогнів міста, зірки окропили небосхил, ніби краплі крові якогось убитого бога.

— Правда ж, дивно, що інколи реальність здається нереалістичною? — розмірковує вона. — Такого не повинно бути. З чим ми взагалі її порівнюємо?

— З чимось реальнішим, чого не пам'ятаємо, — каже Санті й уможується поряд. Він також дивиться вгору. — Малим я думав, що зірки — це дірочки в стіні між нами і раєм.

Тора усміхається.

— Я думала, вони приклеєні до небесного споду. Як ті, флуоресцентні, на стелі в моїй кімнаті.

— У мене теж такі були! — Санті знов розпливається в усмішці. — Ти привезла їх сюди?

Тора недовіжливо придивляється до хлопця: а раптом він хоче її підловити? Вирішує ризикнути.

— Ні. Купила нові в «Одіссеумі», — Тора показує на освітлену вітрину інтерактивного музею на іншому березі річки. — Він дивовижний. У сувенірній крамниці продаються значки Європейського космічного агентства. Обов'язково сходи, — сміється дівчина. — Якщо нічого не маєш проти того, що будеш старший від усіх років на десять.

— Усі очікують, що ми це переростемо, — тихо промовляє Санті. — Малюки обожнюють зірки. Хочуть бути космонавтами, досліджувати всесвіт, побачити те, чого ще ніхто ніколи не бачив. А потім ми дорослішаємо — і припиняємо дивитися вгору. Прикипаємо поглядом до землі й перемикаємося на щось реалістичне.

— Я ось не переросла, — Торі не віриться, що вона розкриває ледве знайомому хлопцеві свою найбільшу таємницю, впускає в самісіньке серце. Дівчина перераховує його ймовірні реакції: сміх, удаваний інтерес, доброзичлива порада відпустити нездійснення.

— Я теж, — він тягнеться головою до зірок. — Хочу полетіти туди, до них. Завжди про це мріяв.

Уперше від прибуття в це місто Тора розслаблюється й щиро всміхається.

— Чому ти хочеш полетіти?

Санті дивиться на дівчину так, ніби відповідь очевидна.

— Щоб побачити Бога.

Тора сміється: він точно жартує. Санті спокійно дивиться на неї. Він не образився, але й не сміється.

Дівчина хмуриє чоло.

— Ти думаєш, Бог живе в космосі?

Хлопець вичавлює із себе усмішку. Тора хапається за неї.

— Ти ж розумієш, що вся ця історія про рай високо на небесах, найімовірніше, метафорична?

— У космосі не існує ніякого «високо», — серйозно відповідає він.

— Це щоб ти не був низеньким? Дуже зручно, — каже дівчина не подумавши.

Таке враження, що її слова ранили Санті. Тора хоче повернутися назад, спробувати ще раз, але в цьому всесвіті час рухається лише в одному напрямку, і вона летить шкереберть разом із ним.

— От я, — каже дівчина, — хочу полетіти в космос, бо там ніхто не чує, як бовкаю першу-ліпшу дурню, що спадає мені на думку.

Хлопець не усміхається.

— Чому ти насправді хочеш полетіти?

Тора зітхає.

— Хочу опинитися чимдалі від усього цього, — вона змахує рукою на вежу, місто, планету.

— Усього цього? — підвівшись, Санті втрачає рівновагу. Тора тягнеться до нього, але він хапається за арку. — Що не так з усім цим?

— Нічого, — вона знизує плечима. — Усе нормально. Воно є. Я просто завжди хотіла опинитися деінде.

— Розумію, про що ти, — Санті задивляється на місто. — І все-таки тут чудово.

Відколи вони видерлися нагору, Тора вперше дивиться вниз. Санті має рацію: нічне місто — дивовижне, ніби планета, помережана розжареними тріщинами. Під ногами виблискує брукований майдан, фонтан у його центрі — клубок сріблястого

туману. Ліворуч два шпилі собору дивляться в небеса, ніби го-
тичні ракети. Різномасті будинки на майдані біля підніжжя со-
бору спускаються до річки. Тора видихає холодну пару та вдихає
місто, зранене бомбами й відбудоване, вічно на ремонті. Вона
дивиться на Гогенцоллернбрюке, що розкинувся через Рейн.
Ліхтарі відбиваються від води, ніби на дні лежить ще один та-
кий міст.

Тора тицяє на нього пальцем.

— Знаєш, що він увесь обвішаний замками?

— Так, я ходив через нього. Вражає.

Дівчина пирхає.

— Дурниця якась. Що це за пара, яка каже: «Чуєш, відзначмо
неповторність нашого кохання так само, як тисячі інших пар?».

— Не лише пар, — відповідає Санті. — Я читав написи. Там
є замки з іменами батьків, дітей, друзів.

— Тим гірше! Нехай тоді всі стосунки між людьми стануть
однаково банальними!

Він окидає її насмішкуватим поглядом.

— Ти не бачиш у цьому краси? У тому, що це зачіпає всіх лю-
дей?

— Дві тонни. У цих загальнолюдських учинків неабияка зай-
ва вага, — Тора хитає головою. — Як не сьогодні, то завтра весь
міст упаде в річку.

— Але ж подумай, як символічно, — благоговійно промов-
ляє Санті. — Інженерне диво не витримує ваги людської любові.

Він точно кепкує з неї.

— Не сумніваюся: люди, які символічно загинуть, коли міст
символічно провалиться під їхніми ногами, оцінять той сим-
волізм.

Санті сміється — пронизливо й захоплено. З хлопця могли б
поглумитися за такий сміх, але він усе одно засміявся саме так,
і вона знов зрозуміла про нього дещо важливе.

Тора занадто довго просиділа на одному місці: тут ще є що
побачити, є що дослідити. Вона підводиться, переступає через

отвір у підлозі й роздивляється заіржавілий годинниковий механізм.

Санті підхоплюється.

— Тобі підсвітити?

— Ні, я сама.

Вона дістає запальничку та чиркає.

— Ти куриш? — здивовано промовляє хлопець.

— Ні, Боже збав. У моєму дитинстві мама курила, як парова машина. Таке не минає безслідно.

Тора підсвічує годинниковий механізм, а Санті підходить ближче.

— Думаєш, його можна полагодити?

Тора тисне на механізм усією своєю вагою, намагаючись відкотити його назад.

— Ні, — каже вона за кілька секунд. — Боюся, час зупинився.

Санті намагається зрушити механізм в іншому напрямку. Коли нічого не виходить, він відступає на крок.

— Мабуть, так і є, — хлопець скося усміхається їй у мерехтливому світлі. — Вітаю у вічності.

Пафосні слова, але Тора має зізнатися, що вони перегукуються з її відчуттями: мить поза часом, без початку і кінця.

— Це потрібно відзначити, еге ж? — каже Санті.

Тора кліпає.

— У сенсі?

Він дістає з куртки якийсь предмет із темного дерева. Лише коли витягає загострене сталеве лезо, Тора розуміє, що це ніж.

Дівчина витріщається на нього.

— Ти що, пропонуєш якусь криваву церемонію?

— Ні! Нівроку ж ви, чехо-ісландо-британці, затяті.

Тора закидає голову назад і регоче.

— Вітаю, ти запам'ятав усі національності. Здебільшого людям доводиться повторювати по сто разів, поки вивчать.

Санті пронизує її поглядом.

— Я уважний.

Тора тягнеться до ножа. Санті дає його дівчині, а вона повертає лезо до світла й роздивляється.

— Овва. Це ж можна когось зарізати.

— Чому тобі відразу думається про таке? — хлопець хитає головою. — Це мого дідуся.

Тора підозріло на нього дивиться.

— Навіщо тобі ніж, якщо не хочеш нікого зарізати?

— Навіщо тобі запальничка, якщо не куриш?

Дівчина знизує плечима.

— Ніколи не знаєш, коли доведеться щось підпалити.

— Ніколи не знаєш, коли доведеться щось нашкрябати на стіні, — він забирає в неї ніж і прямує до колони між арками.

Тора зазирає хлопцю через плече, як він дряпає камінь. «Сантьяго Лопес Ромеро», — читає вона.

Він простягає їй ніж.

— Не знаю, як пишеться твоє ім'я, — Санті перехиляється через плече дівчини й спостерігає за її роботою. — Не хочу тебе засмучувати, але це не літера.

Тора змахує цегляний пил з «Р» — першої літери її імені.

— Літера. Це торн. Її досі використовують в ісландській мові. В англійській абетці вона також колись була.

— Отже, ти хочеш сказати, що я таки *справді* не знав, як воно пишеться.

На стіні вималювалися два імені. Їх не поєднує ні амперсанд, ні серце — нічого, крім спільного простору. Так і має бути, думає Тора.

— Я рада, що пішла з вечірки, — каже вона хлопцеві.

— Авжеж, — відповідає Санті. — Це доля, правда ж?

Тора кліпає.

— Перепрошую?

— Доля. Наша зустріч. Підйом на вежу.

Вона сміється.

— Справді? Ти детермініст? Свобода волі — це ілюзія, усе світ — м'яч, що котиться з пагорба, і так далі?

Хлопець хитає головою.

— Я не про детермінізм. Я про долю.

— Яка різниця?

Він знову вмощується на краєчку платформи.

— Детермінізм означає, що нічого не має значення й це неможливо змінити. Доля означає, що Бог утілює свій задум через нас.

— Авжеж, — повільно промовляє Тора. — Тобто ми піднялися на цю вежу лише тому, що так хотів Бог?

Санті зберігає незворушність, що страшенно дратує.

— Це не так працює. Він безпосередньо не змушував цього робити. Бог зробив нас такими людьми, які вирішують видертися на руїни вежі, просто щоб побачити зорі.

Тора відкидає волосся назад.

— З чого взагалі почати? Що зробило мене такою, якою я є? — вона хмуриє чоло, почувши відлуння власних думок на виході з клубу. — Мабуть, почасти річ у генетиці. Бачить Бог, мої батьки дивакуваті. Утім, багато чого пов'язано з дитинством і досвідом, який я здобула в житті, — суперечка задурманила їй голову, хоча вона випила лише один келих вина, та й те було годину тому. — От поміркуй. А якби батьки переїхали в Кельн до твого народження? Якби ти виріс тут? А якби мої залишилися в Нідерландах, де познайомилися? Якби — я не знаю — у нашому дитинстві сталася якась трагедія? Ми були б геть іншими людьми.

Санті хитає головою.

— Не згоден. Ми такі, які є. Хай що з нами сталося б, ми все одно були б тими самими людьми.

— Гаразд. Влаштуймо уявний експеримент. Чи вирішував ти сьогодні щось, унаслідок чого лежав на траві й дивився на зорі?

Санті вагається.

— Мабуть, — поступається він, — але я це вирішував тому, що така людина.

— І ти навіть теоретично не міг вирішити інакше? — Тора ожила, повернулася до Санті, забула про місто й зірки. — Я от

могла б. Я мало не спустилася до річки. Мало не повернулася в клуб, Боже збав. А якби обрала котрийсь із цих варіантів, ми з тобою зараз не розмовляли б.

Він усміхається.

— Тобто ти вважаєш, що ця розмова кардинально вплине на те, ким ми є?

— Не перекручуй мою аргументацію! — Тора сердиться на Санті, на його впевненість у собі, а сама почувається жмутком суперечливих думок, незграбно вплетених у людину. — Ні, може, не ця розмова, але... Якщо ми побачимося знову, увійдемо в життя одне одного...

Санті усміхається ще ширше.

— Ти хочеш увійти в моє життя? Торо, я ж тебе взагалі не знаю!

Вона дає йому штурхана в плече.

— Друзі повсякчас впливають на життя одне одного, — Тора зачухує рукав і показує татуювання, яке їй зробили позавчора в Бельгійському кварталі. Шкіра на зап'ясті навколо скупчення блідих зірок почервоніла. — Дивися. Моя подруга Лілі сказала, що ми маємо зробити татуювання на честь початку навчання в університеті. Тож, якби десять років тому ми з Лілі не познайомилися, зараз я буквально була б фізично іншою.

Санті бере її руку й розвертає до світла.

— Що це?

— Сузір'я лисиці. Моє прізвище означає «лисиця», — Тора обдирає край, який уже взявся кіркою. — Хай це здається безглуздом, але я набила його, щоб пам'ятати, ким є. Що моє місце — там, високо.

Санті рвучко скидає з краю листок і спостерігає за його певним падінням.

— Чому тобі потрібне татуювання, щоб пам'ятати про це? — навряд чи хлопець хотів її образити, але Тора образилася, ніби Санті розкусив її награність і побачив усю внутрішню суперечливість.

На соборі б'є дзвін. Друга ночі. На Тору накочується рішучість. Єдиний доказ неправоти Санті — у неї був вибір піднятися сюди, а тепер є вибір спуститися.

— Я маю йти, — каже вона.

Хлопець широко всміхається.

— Так і знав, що ти це скажеш.

Тора закочує очі під лоба.

— Гаразд. Просто щоб довести, що ви з Богом помиляєтеся, я залишуся.

— Добре. Бажаю приємно провести час. Я пішов, — каже він і зникає в отворі у підлозі.

Тора збиралася лишитися, побути наодинці із зірками, та самотність підступила швидше, ніж очікувалося. Підходячи до сходів, дівчина має дурість подивитися вниз. Вежу огортає темрява, поцяткована скалками світла, як-от у дитячих уявленнях Санті про рай. Ось тільки за нею — тверда земля, і Тора не вірить, що кудись потрапить, якщо розіб'ється й загине. У неї пітніють долоні. Зачепившись ступнею за вибоїну в цегляній стіні, вона намацує наступну проміжну сходинку, аж раптом її руки починають сповзати. Дівчина робить несамовитий ривок, хапається за цегляний виступ і притискається до стіни.

Тора висить, утупившись у діру між цеглинами. Вона знає, що має там побачити — зоряне небо над містом. Натомість бачить власне відображення, розмножене до нескінченності. Безліч Тор дивиться на неї з острахом у погляді.

Вона мало не зривається. Міцно заплющивши очі, перестрибує на безпечні сходи й осідає.

— Торо? — Санті підіймається до неї. — Усе гаразд? Що сталося?

— Нічого. Я просто... Здалося, ніби побачила... — дівчина затинається. Вона достеменно знає, що побачила — утілення своїх страхів. З кожного рішення постають міриади «я», причому всі, крім одного, зникають назавжди.

— Що?

Тора ловить схвильований погляд Санті.

— Бога, — глузливо відповідає вона. Хлопець хитає головою і всміхається.

— Що ж, ми достатньо високо.

Коли Тора спускається на землю, у неї починають тремтіти руки й ноги.

— Не віриться, що ми таке утнули.

Санті розпливається в усмішці.

— А мені віриться.

— Як ми з'ясували, тобі віриться у що завгодно, — чогось бракує. Тора тягнеться руками до шиї. — Чорт! Забула шарф нагорі.

Санті вже лізе в діру.

— Я принесу.

— Ні! Не переймайся. Він дешевий, нічого страшного.

Насправді його зв'язав Торин батько й подарував на удачу в новому етапі життя. Тора згадує, як вони попрощалися: перекинулися прикрими словами, коли батько не втримався від чергової критики доньчиного вибору. Дівчина випростовується. Вона все одно не хотіла того шарфа. Хай краще буде прапором, установленим на вершині міста, яке вона називає своїм.

— Точно?

— Точно.

— Гарзд, — Санті озирається назад. — Тобі зараз у Лінденталь?

Перш ніж відповісти, Тора обмірковує варіанти. Вона не хоче, щоб ця розмова завершилася, але дорога додому довга й багато чого може піти не так. Тора може знову образити хлопця або він розраховуватиме на поцілунок на прощання. Ліпше піти, поки все ідеально.

— Ні, я... залишила свою подругу Лілі в клубі, — вигадує дівчина. — Треба з'ясувати, як там вона. Чи все гарзд?

— Добре, — хлопець вагається. — Можна попросити твій номер?

— Авжеж.

Він чекає, доки на екрані з'явиться пропущений дзвінок від неї. Тоді робить крок назад, ніби не знає, як поставити крапку.

— Що ж. На добраніч.

— На добраніч, — каже вона.

Вони розходяться в протилежних напрямках. Тора не озирається.

Вона відкладає дзвінок Санті. Переймається, щоб той не подумав, що їй хочеться романтичних стосунків. Майже впевнена, що цього від хлопця не потребує. Тора закохана в Джулз, дівчину з гуртожитку, і починає здаватися, що це взаємно. Останнє, що їй зараз потрібно, — непорозуміння з хлопцем, ще й таким затятим і непередбачуваним, як Санті. Водночас вона роздивляється флуоресцентні наліпки на стелі й міркує про те, як клацають магніти, про спільну орбіту подвійних зірок. Торі страшенно хочеться, щоб у цьому світі дівчина мала можливість сказати хлопцеві, що хоче бути його найкращою подругою. Вона готова набути якої завгодно подоби — хлопця його віку, літньої жінки, мозку в контейнері, — аби тільки він зазирнув під поверхню та побачив її справжню.

Кілька тижнів по тому дівчина ще вариться в цих думках, аж тут, ідучи повз дошку оголошень у гуртожитку, бачить його обличчя у квітах.

Тора зупиняється, наче вкопана. На стіні три слова — разючих, мов графіті. Спочивай з миром. Фото й ці слова — дві неsumісні мови, зліплені в одне речення.

Джулз зупиняється поряд.

— Чула? Такий жах. Його знайшли під годинниковою вежею в старому місті. Кажуть, він стрибнув.

— Не стрибнув, — Тора нестерпно чітко бачить цю картину: її шарф майорить на верхівці вежі. Санті дереться вгору, утупившись у зорі. Такий упевнений у собі й у тому, що Бог наставляє його на єдиний шлях. Він ніколи не подумав би, що міг упасти.

Тора хотіла виграти в суперечці, а не дістати моторошний доказ своєї правоти: вона таки вплинула на його життя, жахливо і незворотно. Пригадує, як у неї ковзнула рука й вона мало не зірвалася. Чому це схоже на обмін? Ніби Санті прийняв її смерть, упав замість неї?

Дівчина труситься від гніву на людину, якою була кілька тижнів тому. *Ліпше піти, поки все ідеально.* Що за дурепа так думає? Хто обирає ідеал, якого не існує, замість заплутаного й складного, але справжнього?

— Ти його знала? — питає Джулз.

Тора розтуляє рота. «Ніхто нікого не знає по-справжньому», — кортить сказати дівчині, ніби привид Санті причаївся біля її губ.

— Так, — відповідає натовість, адже весь Санті залишився в ній, пропущений крізь призму тієї єдиної ночі на вершині вежі. Санті, який хотів дістатися зірок, щоб побачити обличчя Бога.

Джулз обіймає Тору, кладе голову їй на плече. Джулз лише сімнадцять, вона на рік молодша за однокурсників, та є в ній щось таке, що дає Торі відчуття турботи й безпеки. Вона обм'якає в обіймах і бачить майбутнє так чітко, ніби привид Санті нашіптує на вухо її долю. Вони з Джулз підуть у бар шукати розради. Поговорять, тоді поцілуються. Тора піде до Джулз, яка живе в суїдній кімнаті. Вона тільки цього й хотіла, але ще довго нічого не відчуватиме від горя.

Наступного ранку Тора виходить з кімнати Джулз, не розбудивши дівчини. Прямує у вестибюль, де вшановують пам'ять Санті квітами й листівками. Читає підписи, вишукуючи тих, хто його розумів. «Сумую за тобою, друже». «Ти був хорошим хлопцем». «Хай тебе Господь благословить». Кожен з них могла б створити машина. Дівчина осягає невимовну самотність ситуації: померти в перші тижні навчання, коли про тебе знають лише те, що ти комусь усміхнувся в бібліотеці або купив випити в барі. Утім, вона знає його краще.

Тора залишає значок Європейського космічного агентства, який купила в «Одіссеумі» й не почепила у вечір їхнього знайомства, адже боялася, що подумаютъ люди. Поставила його на дальній край столу, розвернувши до обличчя Санті. Тепер дівчина впевнена, що ніколи не дістанеться зірок. Якби вона була на правильному шляху, Санті був би живий і полетів з нею.

«Сподіваюся, ти знайшов те, що шукав», — каже дівчина.

За два дні Тора купує балон аерозольної фарби й прямує в старе місто о третій ночі. Залишає йому послання поверх видвілих слів у підніжжі вежі: ВІТАЮ У ВІЧНОСТІ.